

blev fastslaaet, at der skulde benyttes Enkeltgrave, saaledes at Paarørende senere kunde faa anvist de Grave, hvori deres Slægtninge var begravet. Det fornødne Materiel (Værktøj o. l.) til Gravenes Fremstilling blev anskaffet, og der blev foretaget Beregning over, hvor stort et Personale, der skulde benyttes.

Endelig var der som det tredje Spørgsmaalet om, hvorledes Begravelsernes Ordning skulde foretages, da man under urolige Forhold ikke kunde vente, at der vilde blive Adgang fra Yderkvartererne til det indre af Byen. Det blev derfor bestemt, at Hovedkontorets Personale skulde fordeles paa de forskellige Kirkegaarde, saaledes at Begravelserne blev ordnet paa den Kirkegaard, hvor de skulde foregaa. En Prøveevakuering, der strakte sig over 3 Maaneder, blev foretaget og er siden afsluttet, saaledes at man derved har høstet Erfaringer om, hvorledes Arbejdet kunde føres igennem.

Foruden de her nævnte 3 vigtigste Ting, har der naturligvis været drøftet en Mængde andre Forhold, som kunde være betimelige at have klaret, og man er nu vel forberedt, om der skulde indtræffe saadanne ekstraordinære Tilstande, som en Krigssituation kan medføre.

Ligbrænding under Krigsforhold

Af Realskolelærer Magnus Lund, Svendborg

De fleste af dette Blads Læsere husker »den spanske Syge«, der i Aarene umiddelbart efter Verdenskrigen hærgede Europa: *Soten i Krigens Fodspor*.

Det frygtelige Mandefald i den finsk-russiske Krig paa en Aarstid, hvor tykke Sne-masser dækkede et Jordsmon, der var frosset langt ned, umuliggjorde i de ofte øde Egne med mangelfulde Samfærdselsmidler almindelig Jordbegravelse for dette store Antal af Lig. Man havde Indtrykket af, at Ligene ganske simpelt blev liggende, hvor

Døden indtraadte, hvad enten denne skyldtes Kulde eller Krig.

Hvad vilde der ske, hvis Krigen fortsatte, naar Foraaret satte ind og Titusinder af ubegravede Lig laa nær ved Finlands Østgrænse? Vilde Finnerne saa blive udsat for en Pestsvøbe af en eller anden Form, der maaske vilde gøre større Indhug i de levendes Tal end selve Krigen? Var det muligt at holde smitsomme Sygdomme ude fra de andre skandinaviske Lande? *Kremations-tanken meldte sig derfor* hos hygiejnisk indstillede Mænd i Broderlandene Sverrig og Danmark.

Men hvordan skulde Sagen gribes an? Det kan her indskydes, at man i disse Overvejelser ikke regnede med de enkelte Landes Kremationslove, idet et Lands Overkommando i Tilfælde af Krig maa anses for suveræn i Spørgsmaal om den mest hensigtsmæssige Begravelsesform for faldne.

I tæt bebyggede Lande med gode Samfærdselsmidler og mange Krematorier, kan Transport af Lig fra og bag Fronten komme i Betragtning under en Stillingskrig med forholdsvis faa Døde. I Finlandskrigen kunde der kun blive Tale om to Former for Kremation 1) af den enkelte Faldne i mobile Incineratorer, 2) Massebrænding paa Baal, i Brandgrave, »Miler« eller lignende.

Ad. 1) Transportable Incineratorer (Ligbrændingsovne) kan kun faa Betydning bag Fronten og mellem Slagene, idet der højst kan regnes med ca. 18 Kremationer pr. Døgn, naar det skal gaa pietetsfuldt til, og naar de enkelte Asker skal holdes adskilte. At det vilde være meget ønskeligt, at en Del Incineratorer hørte med til normal Udrustning, er umiddelbart indlysende ¹⁾.

Ad. 2) Massebrænding maatte være den egentlige Løsning ved de finske Fronter og ved Fronterne i det hele taget i Tilknytning til aktiv Krigsførelse ²⁾. M. H. t. Frem-

¹⁾ I Verdenskrigen anvendtes mobile Incineratorer; jvf. Churchill: *Den store Krig*, II S. 481 (1935).

²⁾ Anvendtes ogsaa i Verdenskrigen, jvf. samme Værk II S. 438. Red. Anm.

gangsmaaden ved en saadan foreligger der flere Forslag. Fælles for dem alle er, at de bygger paa Træ som Brændselsmateriale. Forslag er fremsat af *John Häggqvist*, Helsingfors, fra den raadgivende Ingeniør ved den svenske eldbegängelseforeningen, *Kurt Jeanson*, og fra den danske Ingeniør *Markussen*, der har konstrueret Flertallet af Incineratorer i Danmark i de senere Aar. Jeg skal her kun komme ind paa Markussens Forslag, der i hvert Fald er det mest enkle.

Hr. Markussen tænker sig Sagen løst ved at stable Stammer og Grene op omkring et Antal Lig, hvorefter det hele dækkes til med Jord som ved Miler til Fremstilling af Trækul. Derved kan man blive Herre over Forbrændingens Hastighed, saa Processen kan udføres uden generende Lugt og Røg. Temperaturen vil være højere end i en Incinerator i et Krematorium, og ved at regulere Lufttilførslen saaledes, at Trækullene ogsaa forbrænder, vil der blive et stort Varmesoverskud til Ligenes Forbrænding, hvilket kan være nyttigt, da man maa regne med, at disse er særlig vandholdige. — Specielt for Finland gælder, at der der findes mange, der har Erfaring i at passe Miler, og at der er nok af Træ.

Imidlertid sluttede Krigen i Finland den 13. Marts. Ligenes blev paa den russiske Side af den nye Grænse, og Spørgsmaalet faldt saaledes af sig selv bort for Finlands og (formentlig) for Nordens Vedkommende.

Men det engang rejste Spørgsmaal har givet Anledning til, at man i Sverrig stadig arbejder ihærdigt med Sagen, saa man er parat, hvis Ulykken ogsaa skulde komme over dette Land. En transportabel Incinerator er konstrueret. Den vil koste 7 à 8000 Kr., og nogle Stykker af dem vil sikkert snart blive byggede.

England har intet foretaget sig for i højere Grad end ellers i Fredstid at kunne brænde faldne Civile eller Militære, og det samme gælder Tyskland, hvor man henviser til, at enkeltvis Døde kan kremes i de i Tyskland talrigt forekommende Krematorier (Kre-

matoriedækningen i Tyskland naar dog langt fra op paa Højde med Krematoriedækningen i Schweiz eller Danmark).

Krig rejser iøvrigt Muligheden af, at Bruugen af Krematorierne vanskeliggøres baade i krigsførende og ikke-krigsførende Lande ved Mangel paa det sædvanlige Brændselsmateriale (Gas, Olie eller Koks). Denne Vanskelighed er allerede til Stede i Sverrig, men den tidligere omtalte dygtige Ingeniør *Kurt Jeanson* har løst Spørgsmaalet, saa der kan fyres med Træ, selv om Incineratoren er beregnet til at opvarmes med Gas, Olie eller Koks. Og det har vist sig, at det baade gaar fortrinligt og med ringe Omkostninger.

Om eldbegängelser under kriget i Finland

Af Disponent John Häggqvist, Helsingfors

Redan förrän de första bomberna kreverade i Helsingfors gavs order från gasverket att stänga gasen vid flygalarm. Då vår incinerator eldas med gas och alarmen någon gång kunde uppgå ända till sju på en dag och varje alarm dessutom kunde räcka timtal, kan man lätt föreställa sig huru eldbegängelserna försiggingo. Jag vill härmed icke antyda att någon pietetslöshet eller någon oriktighet förekom, men då gasen måste släckas för längre eller kortare tid, varunder ugnen kan delvis kallna och ånyo tändas för att fortsätta eldbegängelsen, kunde en förrättning taga ända till sju timmar i anspråk. I ett fall måste eldbegängelsen, som begynte kl. 9.30, avbrytas flere gånger och kunde slutföras först följande dag kl. 13. Under kriget utförde vi 77 eldbegängelser och dessa avbrötos av omkring 70 luftalarm. Lyckligtvis blev krematoriet oskadat trots att det flere gånger såg nog så hotande ut.

Jordfästningskapellet måste vi stänga först och främst med anledning av bombfaran men även på grund av frysningsrisk i vattenled-